

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 4. Expenduntur tres explicandi modi supra relati, & probabilior
sententia defenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

volitio alicuius creaturæ: quamvis ad sit tota illius volitionis perfectio.

19.
Tertius
modus.
Reinaud.
Marat.

Tertius modus explicandi est Maratij disp. 3. sect. 3. & Theophili Reynaudi in Theologia naturali dist. 8. q. 2. art. 4. num. 83. & sequentibus, afferentium diuinum velle liberum, esse ipsummet actum Dei, necessarium quoad esse, & liberum tantum quoad terminatum. Quod quomodo fiat, paulò aliter quam Suarez, exponitur ab illis in hunc modum: Quod nimirum sicut voluntas creata seipsam liberè determinat ad hunc actum infernum & immediatum elicendum, præ alio quem æquè poterat elicere, absque vlla mutatione ex parte actus primi: ob solum privilegium causæ liberæ, quæ eodem modo intrinsecè se habens in actu primo, ponit hunc actum præ alio, prout vult: & licet sit necessaria quoad suū esse: neque enim ipsi est liberum ut sit: est tamen libera quoad producere actum vel non producere: Ita diuinus actus terminatur quidem ad obiecta creata per aliquid sibi intrinsecum: terminatur enim per seipsam: sicut voluntas creata per seipsam actum infernum elicit. Hoc tamen intrinsecum, quamvis ut entis quædam, non possit non esse: nihilominus idem manens, & necessarid existens, potest non esse terminatum ad hoc obiectum, vel esse terminatum ad illud. Confirmatur, quia liberis diuina habet id quod est perfectio in libertate creata, sublata imperfectione: perfectio verò creata libertatis est ut liberè terminetur ad obiecta non necessaria, id est, non infinite perfecta simpliciter, ut est Deus, vel non habentia necessariam connexionem cum obiecto infinite simpliciter perfecto, sicuti habent bona possibilis, ut talia, cum Deo: Quod verò libera sit ad elicendos actus vitales à se distinctos & immanentes, per veram & realem causalitatem, imperfectionis est. Arguit enim limitationem voluntatis, potentialitatem physicam, & compositionem accidentalem ex actu primo & secundo. Quare Dei libertas non in eo consistit, quod possit elicere, vel non elicere actum infernum volendi aut nolendi: sed quod per idem velle essentialis, ac necessarium, possit liberè tendere in hoc aut illud obiectum. Hæc illi breuiter, quæ fuse & clarè prosequitur Maratius loco supra citato.

SECTIO IV.

Expenduntur tres explicandi modi supra relati, & probabilior sententia defenditur.

20.
Difficultates
circa
tertium
modum.

IN his tribus explicandi modis, multa sunt difficultates. Ac primò contra tertium obijciuntur, verum quidem esse modò potentia actiuam non mutetur præcisè ex eo quod producit suum effectum: quodque intrin-

secè eadem, & eodem modo intrinsecè manens in actu primo, aliter tantùm se habeat ad extra, id est, ponat vi sua immediatè effectum quem antè non ponebat. At velle diuinum liberum, quæ tale formaliter in actu secundo, non est agere: sicut etiam velle nostrum formaliter in actu secundo, id est, esse volentem actum, non est præcisè elicere volitionem: sed est per liberum affectum tendere in obiectum, & ad illud terminari. Itaque Deus non tantum facit obiecta, quæ vult efficaciter; sed etiam liberè illa vult: estque illud velle liberum ratione distinctum ab effectione: & Scriptura de illis ut de distinctis loquitur, cum ait Psal. 113. *Omnia, quacunque voluit Dominus fecit, in celo, & in terra.* & Ephe. 1. *Operatur omnia secundum consilium* (id est decretum liberum) *voluntatis suæ.* Et Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.* Nisi enim volitid libera, & operatio, ratione saltem distinguerentur, sensus primi loci is esset, omnia quæcunque voluit Deus, voluit: vel, omnia quæcunque fecit Dominus, fecit. In secundo sensus esset, operatur omnia secundum operationem voluntatis suæ: vel, vult omnia secundum volitionem liberam voluntatis suæ. In tertio diceretur, Sic Deus dedit filium suum unigenitum modo per operationem actus necessarij suæ voluntatis, ut filium suum unigenitum daret. Cum igitur volitio Dei libera non sit formaliter tendentia voluntatis diuinæ, aut velle diuini necessarij, ad creaturam, quasi immediata illius productio per simplicem vltimam suæ virtutis: sed sit affectus liber internus, mouens Deum ut producat creaturam, si loquamur de actu libero efficaci circa creaturas producendas, & prior illa productione: superest explicandum quid sit ille affectus, Deum sic mouens? Cumque ille non sit actus voluntatis diuinæ necessarius, præcisè sumptus, quippe qui potuit esse secundum totam suam perfectionem intrinsecam, absque eo quod Deus liberè vellet producere creaturas: queritur quid aliud sit, & quidem intrinsecum & reale? Nam iuxta hanc sententiam actus liber est adæquatè intrinsecus & realis. Quid, inquam, sit illud, quo Deus constituitur liberè volens formaliter & liberè affectus efficaciter ad producendas creaturas? Quod quia liberum est, potuit non esse: seu potius, Deo potuit non taliter se habere ad creaturas. Cumque sit aliquid Deo intrinsecum & diuinum: sitque actus liberalitatis, aut magnificentis, vel alterius virtutis, non potest non esse aliqua perfectio tum physica, tum etiam moralis. Quare cum hæc explicatio conatur recedere à Caietano, in iusta reuoluitur ad scopulum quem vitare contendit.

Contra secundam explicationem, quæ Dicitur esse in intelligibile, citatur quod aliqua forma necessarid insit aliqui

subiecto, secundum suam omnem perfectionem. Et tamen non communicet illi omnem suum effectum formalem: cum effectus formalis non sit aliud quam forma ipsa ut communicata subiecto, vel totum constitutum ex illa & ex subiecto. Actus autem diuinus necessarius, & essentialis, conuenit Deo necessario secundum omnem suam perfectionem intrinsecam & realem, quippe quæ tota necessaria est. Ergo communicat illi (ut humano modo loquamur) omnem suum effectum formalem. Neque refert quod uelle illud diuinum necessarium, sit infinitum & illimitatum in genere appetitus. Nam de forma infinita, non minus quam de finita, est euidenter impossibile non conferre totum suum effectum formalem subiecto, cui tota secundum omnem suam perfectionem communicatur: posito quod effectus formalis nihil sit aliud quam forma ipsa ut communicata subiecto, quemadmodum omnes fatentur. Secundo, si actus necessarius diuinæ voluntatis non communicat Deo totum effectum formalem, quem potest communicare: ergo non est aliqua communicatio & informatio, quæ esse potuit: & aliqua iam est, quæ potuit non esse: vel, quod eodem redit, est nunc aliquis effectus formalis qui potuit non esse: & non est aliquis qui potuit esse. Et negari non potest, quin illa informatio vel effectus formalis, sit aliqua perfectio, siquidem est diuinum quid, id est, aliquid reale & intrinsecum Deo, ut fatetur Suares, estque actus excellentis virtutis. Ergo hæc sententia reuoluitur tandem, ut prior, ad opinionem Caietani, quam tamen acriter impugnat Suares, & reprehendit in eo, quod admittit aliquam perfectionem liberam Deo intrinsecam, quæ non esse potuerit. Idemque dico de alijs quibusdam explanationibus ab Herice relatis, & expensis disput. 16. capite 6. 7. & 8. quæ parim multa falsa & intelligibilia supponunt: parim uerbis tantum differunt à tribus supra relatis.

22. Confirmatur, quia uel Suares uult aliquid esse reale intrinsecum, præter actum necessarium, quo Deus constituatur formaliter liber: uolens: uel uult nihil esse intrinsecum præter solum actum necessarium præcisè: intrinsecum, inquam, quia non est questio, an sit aliquod obiectum extrinsecum, in quod actus liber tendat. Si primum: habemus intentum. Si secundum: ergo Suares potest aliquid effectum realem formalem, sine forma à qua sit. Nam, ut ipse fatetur, denominatio intrinseca actus liberi non est præcisè ab actu necessario, qui quatenus necessarius est, indifferenter se habet ad omnia creabilia: & non est aliud reale intrinsecum Deo, à quo proveniat illa denominatio. Respondebatur Suares, addi liberam terminationem ad obiectum. Sed quid est illa terminatio

libera præter obiectum? Quid est, inquam, quoad illud quod est Deo intrinsecum? Non enim est solus actus necessarius, præcisè sumptus. Ergo est aliquid aliud reale intrinsecum: uel ponitur illa denominatio intrinseca, sine forma intrinseca à qua sumatur. Ab his certè expedire se nequeunt Auctores huius sententiæ iuxta sua principia: & manifestè in eos retorqueri possunt ea quæ contra Caietani expositionem primo loco allatam obijciunt.

Propter quæ censo illam esse alijs præferendam tanquam probabiliorē, & magis sibi coherentem, dum modo bene intelligatur, prout à nobis in solutione obiectionum explicabitur. Quæ sententia est etiam Fonseca, Dosallas, Cumer, Henriquez, Cuniga, & aliorum plurimum, ut ostendimus num. 15.

Opponit autem contra illam Suares citatâ disp. 30. sect. 9. numer. 11. & sequentibus. Primò ex illa Caietani sententia multas imperfectiones tribui Deo. Vna est, quod Deus sit capax additionis perfectionis, & quod hæc additio ex parte facta sit in æternitate, ex parte uero non sit facta, sed maneat in Deo illa capacitas non reducta ad actum. Altera est, quod ille actus liber, qui in suo ordine concipitur ut secundus & ultimus, ita ut secundum propriam & realem perfectionem possit non esse in Deo, & consequenter simpliciter non esse, actus, inquam, ille hoc ipso includit negam imperfectionem. Quæ enim manifestior esse potest, quam posse non esse? Tertio, necesse est ut talis actus sit actualiter in re ipsa distinctus à diuina uoluntate, saltem ut modus, uerè distinctus in re ipsa à re modificata. Nam hic actus dicitur addi realiter diuinæ uoluntati. Additio autem realis sine distinctione in re intelligi non potest, tunc præsertim quando additio talis est, ut posse non fieri. Quarto, uiterius necesse est ut uoluntas diuina comparetur ad talem modum, ut uera potentia actiua, & passiuæ, ad suum actum distinctum, immanenter elicatum. Neque enim obest, quod modaliter tantum distinguatur. Nam etiam modi ex natura rei distincti, per ueram efficientiam producuntur. Sequitur denique talem actum esse uerum accidens diuinæ substantiæ: quippe à qua potest abesse & adesse, estque extra totam Dei substantiam, quæ sine illo esset integra & consummata substantia. Quare productio huius actus, non solum erit effectus, id est, productio effectus qui potuit non esse: sed etiam imperfecta, nempe productio accidentalis.

Ad hæc Respondeo primò indirectè, retorqueri posse omni in illum effectum formalem, per quem Suares explicat actus liberos diuinæ uoluntatis. Nam iuxta Suaris philosophandi modum, Deus est capax additionis illius effectus formæ, qui perfectio quædam est, cum sit diuinum quid, &

Tertius
modus præ
feratur, &
refutatur
obiectiones

23.

24.
Solu
primū ad
gumea.

actus eximie virtutis. Itē ille effectus formalis potuit non esse in Deo, & consequenter debet ista doctrinam Suaris, à Deo distingui ex natura rei: & voluntas diuina ad illum comparatur vt vera potentia actiua & passiva, tanquam ad verum accidens distinctum à substantia Dei, quæ tota sine illo esse potuit. Quare Suares non vitat incommoda, quæ nobis obijcit.

Secundò directè, & in particulari, ad primum Respondeo, Deum non esse propterea capacem vt illi adatur perfectio distincta in re: sed per eandem simplicem entitatem, sufficientem vt diuersimodè se habeat, potuisse ad objecta contingentia aliter se habere per intellectum & voluntatem, quam re ipsa se habuit: & quàm ei sit essentia se habere. Quemadmodum ea quæ simpliciter modificantur, id est, tali quopiam modo se habent, non propterea recipiunt additamentum alicuius formæ, aut reclusæ ex natura rei distinctæ: sed se solis sufficienter vt taliter se habeant intrinsecè. Exempli gratia, Res quælibet durat seipsa formaliter, eo solo quòd non definit esse: semota re vel ratione, omni alia forma vel reclusæ distincta: & mobile mouetur, eo solo quòd per seipsum formaliter implet successivè diuersa spatia: ad quod planè impertinens & superflua est res vel reclusa distincta à mobili, ipsique intrinseca, vt ostendemus in tract. de Angelis disp. 42. sect. 6. & 7. & fusiùs in disp. 5. de Incarnatione sect. 6.

25.
Diluitur
secundum

Ad secundum Respondeo actum illum non esse conspiciendum vt formam re vel ratione mutud præcise, & adæquatè distinctam à voluntate diuina, vel ab eius actu necessario: ideoque locutiones quæ de illa fiunt in abstracto, sunt minus propriæ, & per concreta sunt resoluendæ: sed esse ipsam voluntatem, vel ipsamet actum necessarium, qui per seipsum tali modo se habet ad objectum contingens, quomodo potuit non se habere. Vnde actus liber quoad totam suam entitatem realem, est simpliciter necessarius, & non potest non esse: quia non habet aliam entitatem, quàm ipsius voluntatis, aut actus necessarij: potuit tamen ille actus per eandem entitatem necessariam non ita se habere, vt se haberet ad objectum ad quod liberè tendit.

Ad tertium, nego antecedens. Ad cuius probationem dico improprie & falso assequi hunc actum addi realiter diuinæ voluntati. Proprie enim & verè loquendo, non additur aliquid realiter diuinæ voluntati nisi intrinsecum, quo constituatur liberè volens: sed sine vilo reali addito voluntas per seipsam formaliter tali modo se habet, tenditque in objectum eo modo, quo potuit non tendere.

26.

Ad quartum, nego assumptum intellectum de potentia physicè productiua, & passiva. Nam vt alibi ostendemus, modi simplices non producuntur, neque recipiuntur

in re modificata vt in subiecto: sed sunt ipsamet res per seipsam formaliter ita se habens, sine cuiusquam intrinseci productione aut receptione. Dices tamen modi simplices non producuntur, neque recipiuntur, fiunt tamen actione vera & physica. Nam motus localis v. g. fit per veram & physicam actionem. Respondeo primò non dari actionem ad omnes modos. Nam ad actionem non datur actio, alioqui proceditur in infinitum. Actio autem est aliquis modus agentis, non quo se ipsum immutat, sed aliud, quod agit. Duratio quoque non fit noua actione: sed tum res, tum actio ipsa, seu prima productio rei, durat formaliter hoc ipso quod non definit esse. Similique modo potest voluntas diuina, vel actus eius necessarius, modo quodam perfectissimo liberè tendere ad objecta contingentia, & tali quopiam modo circa illa se habere, sine actione physica, v. g. cuius taliter se habeat.

Ad quintum, nego sequelam. Est enim ille actus ipsamet Dei substantia, per seipsam sufficiens formaliter vt tali modo se habeat. Quare non est accidens verum & physicum: sed tantùm est Deo accidentale logicè, taliter tendere per voluntatem in objecta, eo scilicet modo quo potuit non tendere.

Opponit secundò num. 20. & sequentibus, esse impossibile quòd aliqua duo absoluta ita se habeant, vt vnum possit existere alio non existente, & tamen quòd in se non distinguantur. At diuina voluntas, & hæc perfectio libera, quæ dicitur illi addi, ita se habent: ergo &c. Confirmatur, quia si loquamur de actibus liberis, qui potuerunt esse in diuina voluntate, & de facto non sunt: necesse est voluntatem diuinam distingui ab illis, vt ens à non ente, vel tanquam ens actu ab ente possibili: quæ distinctio non est conficta per intellectum, sed in rebus ipsis conspiciuntur. Vnde etiam illa duo distinguuntur maximè secundum essentiam: quia voluntas habet essentiam actualem absolute necessariam: perfectio autem libera habet essentiam possibilem & absolute contingentem. Res autem contingentes sunt eiusdem essentia, siue existant, siue non. Quare illa perfectio libera, siue existat, siue non existat, habet eandem essentiam, & eandem distinctionem ab essentia diuinæ voluntatis.

Respondeo primò indirectè, totum hoc argumentum eadem vi retorqueri posse contra sententiam Suaris explicantis actus liberos Dei, per liberam informationem, aut effectum formalem actus necessarij, qui non necessarid informat quantum potest, neque tribuit omnem effectum formalem, quem tribuerè aptus est: sed potuit non tribuere eum quem tribuit, & tribuere infinitos quos non tribuit, circa objecta non necessaria. De hoc igitur effectu formali

liberè dicam similiter, esse impossibile quòd aliqua deo absoluta ita se habeant, ut vnum possit existere, alio non existente, & tamen quòd in re non distinguantur. Voluntas autem diuina, & effectus ille formalis liber, ita se habent: ergo &c. Item effectus illi formales liberi, qui potuerunt esse in Dei voluntate, & de facto non sunt, debent necessariò distinguì à voluntate, ut non ens ab ente. Ergo ex natura rei distinguuntur, & secundùm essentiam. Ergo si existere, pariter distinguerentur: quia si existere, haberent eandem essentiam.

39. Secundò directè Respondeo, voluntatem diuinam liberè tendentem in objectum, non esse duo absoluta: sed esse rem vnicam & simplicem, quæ seipsa, & sine additione vllius intrinseci distincti, sufficiens est ita se habere. Quemadmodum res ipsæ creatæ sunt sufficientes ut multis modis se habeant, absque accessu vllius distincti à parte rei, intrinsecè aduenientis. Et quamuis possit res esse, & non tali modo se habere: non propterea potest vnum existere, alio non existente: quia, ut dixi, non est vnum & aliud: sed tantùm potest res non tali modo se habere, quo se habet per suammet entitatem ad hoc sufficientem, neque indigentem accessu vllius distincti ut taliter se habeat: ut ostendimus disp. 5. de Incarnatione, sect. 6. & 7. vbi doctrina de modis explicabitur, quæ hic obiter explicari sufficienter & confirmari nequit. Patet benignus Lector tam grauem difficultatem suam in locum remitti. Similiter licet voluntas diuina non tendat ad multa objecta, eo modo quo potuit tendere: non propterea debent concipi duo, quæ distinguantur, tanquam ens à non ente: vel tanquam ens necessarium per essentiam, & ens contingens per essentiam. Tantùm enim est vnum ens, & vna essentia voluntatis, quæ per seipsam tenderet aliter in objecta, si vellet. Sicut res creatæ seipsis formaliter durant, extenduntur, mouentur, quiescunt &c.

30. Opponit terciò, sequeretur primò aliquid quod ex se nihil est, & re ipsa posset manere sub nihilo, quæ verè formaliter ac essentialiter Deum: & è conuerso, aliquid quod nunc est verè & essentialiter Deus, tale esse, ut absolute quòdendo posset non esse. Hoc autem, maximè pugnat cum Deo. Quia cum Deus sit ens per se necessarium, & hoc sit maximè proprium eius, & in quo primariò distinguatur à quolibet alio ente, impossibile est quòd aliquod ens liberum sit essentialiter Deus. Secundò, sequeretur perfectionem diuinam realem, prout nunc est, in rerum natura, talem esse ut partim necessariò sit, partim potuerit non esse. Quod admittere non minus est absurdum in simplici entitate, quam per modum compositionis. Imò maiorem inuoluit repugnantiam quòd vna simplex entitas, in vno si-

mplicitissimo esse, includat illas duas conditiones, necessitatis essendi, & potentie ad non essendum. Nam si illa entitas habet vnum simplicissimum esse: ergo ipsum illud ab intrinseco est necessarium, & prout tale est, est de essentia illius entitatis. Ergo impossibile est ut illam entitas, secundùm idem omnino esse reale, sit ens contingens quantum ad aliquid, quod absolute posset non esse & manere sub nihilo.

31. Respondeo primò, hæc duo incommoda, quæ Suares deducere conatur, manifestè reijci posse in ipsius sententiam de informatione libera, aut effectui formali non necessario, quem Suares fatetur non distinguì à Deo ex natura rei, & quem negare nequit esse aliquam perfectionem, ut saepius probauimus. Nam talis informatio, vel effectus formalis contingens & liber, potuit non esse, iuxta Suaris argumentandi modum: & tamen est verè formaliter essentialiter Deus. Item est aliqua perfectio non necessaria: indistincta tamen à perfectione Dei necessaria, id est, ab actu necessario diuinæ voluntatis, ut fatetur Suares.

32. Secundò respondeo directè, actum liberum Dei non esse aliquid, quòd ex se nihil sit, & re ipsa posset manere sub nihilo, sed esse aliquid: cuius entitas est absolute necessaria, quamuis possit non tali modo se habere ad objecta. Similiterque perfectio diuina, quoad formam suam entitatem, est absolute necessaria: Licet eadem entitas non necessariò se habeat ad objecta tali vel tali modo, potueritque non ita se habere: neque propterea cum ita se habet, aliquid illi distinctum & intrinsecum adueniat: sed se ipsa sufficit ut taliter tendat in objecta. Et de hac difficultate hactenus. Alia enim quæ contra eandem nostram expositionem opponunt Herice disp. 16. cap. 4. & alii Recentiores, coincidunt cum superioribus, & quatenus nobis nocere conantur, ex dictis facile solui possunt.

SECTIO V.

Utrum omnes actus liberi diuina voluntatis sint ab æterno, & sint immutabiles?

33. Conclusio affirmatiua patet ex dictis disp. 6. sect. 1. vbi partim ex Scriptura, partim multis Sanctorum Patrum testimonijs, probauimus Deum nihil incipere velle in tempore: sed ab æterno & in æternum inuariabiliter & immutabiliter velle quicquid vult. Ibidemque sect. 2. ostendimus quomodo libertas cum immutabilitate Dei stare possit. Superest ut respondeamus argumentis aliquorum Recentiorum, qui sententiam tam communem & tam certam impugnare ausi sunt, deque cognitionibus Dei contingentibus simili modo philosophantur.

33. Omnes actus liberi diuina voluntatis sunt ab æterno.